

СТЕФАНИКОВА „ЗЕМЛЯ“

(З приводу вистави в театрі «Заграва» у Львові, 9. січня 1933)

Дирекція українського театру «Заграва» взяла на себе дуже важке завдання — виставити на дошках своєї сцени епічний твір (говоримо в ширшому розумінні цього слова) — нариси Стефаникові. Як прийме цей задум дирекції театру наша Громада, побачимо. Тут хочемо поділитися з читачами своїми, вражіннями з вистави «Землі» дня 9-го січня 1934 р.

Признати треба, що були місця сильні, дуже сильні, такі сильні, що наводили на глядачів сльози (Марія). Монольоґ діда — місцями був високо мистецький. Узагалі з першою частиною вистави все ж примиритися можна. Можна — тому, що дібрано відповідні твори. Крім того, щасливо укладені гарні декорації п. Боровика.

Але ж так узагалі не можна вдатим назвати цілий вечір. Уже щодо свого — укладу. Така наскрізь однотна для себе перлина як «Мое Слово» — мусіла, бути однотною й на сцені, мусіла бути моїм словом Стефаниковим, а не «нашим словом» п'ятох фігур, що виголошували Стефаникові болі то нездисциплінованим хором, то — чергуючись...

Передусім щодо самого виголошування, то ми з цілої душі мусимо протестувати проти жаргону виконавців. Правда, колись Стефаник, жартуючи, назвав мову своїх персонажів — жаргоном. Але ж це він, говорив із погляду єдності літературної мови. Артисти не мають права, кожний по-своєму привикши до свого говору, перевертати Стефаникову мову на свій лад. Мішанина форм літературної мови з покутським говором Стефаникових персонажів відбирає мистецьку вартість творів!

А далі. Сама дикція — далека від вимови селян, та ще покутських. Вимова слів боками рота, з деяким забарвленням (подекуди вульгарним) — кривдить і Стефаникових селян, і самого Стефаника. Залишалось вражіння, що сучасний артист української сцени вже далекий від села, а від покутського то й поготів!

З такого розуміння селянської покутської мови вийшов найбільший прогріх дня. «Злодій» і «Побожна», вийшли не такими, які вони в Стефаника. Краще було їх узагалі не виставляти. Є ж сила нарисів у Стефаника, що аж просяться — на монольоґи (Синя книжечка), а то й діяльоґи (З міста йдучи і т. д.) — але ж їх чомусь не вибрано.

І ще одне. П'ять фігур — шкодило більш мистецькому вражінню, не помагало. Речі, що виходять із рухів артиста, що зрозумілі з акції — не потребують «ремарки» п'ятох фігур. Вони псують тільки вражіння. Це ж вам не є ніяка середньоукраїнська інтермедія, а сучасна громада, не випадковий збір людей, що позбігалися на «представленіє...» Коли режисер хотів при допомозі цих фігур зв'язати глядачів із стилем Стефаника в таких випадках то це йому не вдалося, бо ці фігури з патосом деклямували, а не — грали змісту Стефаникових слів...

Треба об'єктивно визнати, що в виставу вкладено багацько енергії, силу праці. Сама думка дати Громаді щось нове і то саме в часі, коли наша драматична поезія не дає нічого нового — заслуговує ясна річ, на признання. Але ж щодо самої «Землі» та взагалі вистави Стефаникових творів у театрі треба неодмінно внести багато поправок...

Василь Сімович.

*

Редакція поміщує цю досить гостру, на її думку статтю, виходячи з того погляду, що наш журнал має обов'язок не тільки прислухатись до голосів громади, але й подавати міркування наскрізь індивідуальні, навіть з ними не погоджуючись. Ми передсвідчені, що така критика, навіть на око не в інтересах установи, не може пошкодити театрові, якого вистава «Землі» загально подобається.

Редакція.